

שריר ופליט בודאי עשיתי צדקות עמכם דהא אם היה הקללה חל על מצעת העם אין זה סותר לכריתת העריות עם אבהם אבינו ע"ה, ולפי זה הכל אתי שפיר בהשפון אמר בלעם כלם לאנשי השפון יכול להיות דלא נשאר בהם אפילו אחד מאנשי השפון לכן רצה בלק דבלעם יקלל לישראל כלם נהי בעת שיש אהדות ביניהם לא יחול הקללה מכלה אבל הא יכול להיות על ידי הקללה ובמקום קללה הא אין שם שום פרסה, בודאי יצמחו מחלוקת ביניהם ועל ידי הפירוד לבבות ינצח את אומה הישראלית זה היה כוונתו של בלק.

ושפיר אמר אולי אוכל להלחם בו, דמספיק ליה אם יש אהדות ביניהם אי לא ולפי זה הא כרתו ברית מואב עם

מדין ומדוע בעת שפא פינחס למלחמה על מדינים למה לא באו בעלי בריתם אנשי מואב לעזור למדינים, ולפי מאי דפירשנו כיון דדאח בלק דלא נעשה עצתו ושפא יש אהדות ביניהם אין כל אומה ולשון שולמת בהם לכן מיד נפל יראה עליהם ולא הלכו לעזור למדינים אה שהיו בעלי בריתם אלא דהגמ' נתן טעם למה לא הלכו בני ישראל לנצח נקמתם גם מאת המואבים שהחטיאו את ישראל, ותיריך משום שני פירודות טובות דעתיד לצאת ממואב ולפי זה שפיר אמר בלק לבלעם כי ידעתי את אשר תבדך מבודך פתמיה הכי יכול להיות מבודך מרע עין כמותך אלא מה שאני מבקש ממך לארה לי העם הזה כיאת אשר האר יאר ישראל לקללה.

פינחס

ודפזר ה' אל משה לאמר פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, ופירש' בשם הגמ' דסתדרין פ"ב לפי שהיו השבטים מבזין הראיתם בן פוטיו זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז והרג נשיא שבט מישראל לפיכך בא הכתוב ויחוס אחר אהרן, עכ"ל. עיין במפרשים דמקשים הלא כבר ייחסו אחר אהרן בסוף פ' בלק וירא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, ולמה צריך לייחסם עוד. ועוד מקשים בודאי סדרה דמשה בקש מדשי' שימנה איש אחד במקומו וכיון דפינחס עשה

טובה גדולה לישראל והקפדה שלה קד בריסת שלום למה טפי לא כחר אותי דיעמוד במקומו של משה. ונראה לי לפרש דהא ידוע דאהרן היה אוהב שלום ורדף שלום ומן הסתם גם אלעזר בנו היה אצלו גם כן המידות של אביו ומן הסתם גם אלעזר למד לפינחס. פנו גם כן המידות האלו ומכל מקום כיון דראה הפירצה גדולה שיכול להיות בישראל שירא מותר חס ושלום לזנות עם פנות עכו"ם נהפך המידות שלו לאכזריות והלך במסירות הנפש והרג אותם ולכן

כתוב וירא פינחס דראח הפירצה הגדולה שיכול להיות בישראל הגם דהוא בנו של אלעזר ואלעזר היה בנו של אהרן והם למדו אותו בודאי מידות של אוהב שלום ורדף שלום, ועוד דאהרן תכחן וכתן שהרג הנפש אפילו בשוגג אסור אפילו לבוד לישראל בעת הדוכן ושנאמר יריכם דמים מלאו כדאיחא בברכות דף ל"ב, מכל מקום כיון דראח שיכול להיות פירצה בישראל מיר נהפך המידות שלו לאכזריות והלך במסירת נפש והרג לנשיא שבט מישראל, ולכן אמר השי' הגם דהשבטים מניום אותו אבל בעיני פינחס חביב מאוד משום דאינו דומה מי שינוקס נקמה ויש בו מידה רעה להיות כעסן ובעל מחלוקת יכול להיות נמי שופך דמים ישל אדם אבל מי שנתחבד במידות של אוהב שלום ורחוק הרבה ממחלוקת בודאי רחוק הרבה משפיכות דמים ומכל מקום כיון דראה הפירצה הגדולה שיכול להיות בישראל והלך במסירות הנפש והרג לנשיא מישראל הגם שהוא כנגד מידתו ועל ידי זה ולא כליתי את בני ישראל כנפאו את קנאותי, פירוש, דאילו לא הרג אותם פינחס הייתי מתלא חמתי בתוכם, אבל עכשיו דפינחס התקנא עבודי ועל ידי זה ולא כליתי את בני ישראל בקנאותי, פירוש, מפני דפינחס עשה נקמה עבודי לכן לא עשיתי שום נקמה לבני ישראל לכן אמר חנני נתן לו את בריתי שלום, פירוש, כיון דהרג לנשיא.

בישראל בודאי ימצאו לו הרבה שונאים וזה ידוע דשנאה מקלקלת השרות ויבוא על ידי כך למידות רעות, לכן שלח לו השי' דאני נותן לו את בריתי שלום דאני מבטית אותו דלא יבא לו שונאים דתכל יכירו דעשה זאת לתשי' ומטובה גדולה לישראל ובודאי המידות טובות ישארו אצלו.

אותך הראיתם בן פוטיו זה הרג לנשיא מישראל, פירוש, שני דברים היו מבזים אותו, אחד דאבי אמו היה כומר לע"ז, ועוד הוא הלל שנוגד מכהו דנשא גיורת אלא דלא היו רוצים לומר זאת בפרהסיא דאם כן היו מבזין לאלעזר הכהן דהיה באותו שעה כהן גדול דהיה לאחר פטירתו של אהרן, לכן לא אמרו גם זאת בפרהסיא אבל לפינחס בשעה שאמרו הראיתם בן פוטיו בודאי כוננתם היה לשני הדברים האלו משום דהעין יעקב על עין יעקב ובהים ק"א מפרש הא דאמרינו פגמ' שם לא נתכחן פינחס עד שהרגו לזימרי משום דאלעזר נשא מבנות פוטילא אם כן היה פינחס חלל, אבל אלעזר לא נתחלל כבוד שנשאה מבנות פוטילא לאשה ואשום דאמרינו בידושין דף ע"ז וכן פסק הרמב"ם ש' פרק י"ט מאיסורי ביאה ה"א הגם דהאשה נתחללה מביתא הפסולי כוונת אבל הכהן עצמו שעבר העבירה לא נתחלל ע"ש, מכל מקום בעיני חביב אותו. ל"ז. מאור, לכן שלח לו עוד והיתת לו, פירוש, דוקא לו דמפינחס שמשו בבית ראשון

הגם עכשיו פינחס אינו כעסן ואינו קפדן, אבל אני רואה שבמי אחזב על ידי הכעס של עזר את השמים על איזה שנים כי אם לפי דברי יהא מסר, וכסנהדרין דף קי"ג דרש ר' יוסי ביציפורי אבא אלוהו קפדן, ופירש' דכעס על אחזב ואמר חי ה' אם יהיה השנים האלה כמר הוה רגיל למיתי גביה איכסיה מיניה' ויום ולא אחא כי אתא אמר ליה אמאי לא אחא מר אמר לו קפדן קרית לי אמר לו הא דקמן דקפיד מר, ופירש' הרי בדבר זה שאמרת עליו קפדת עליו וכו', ע"ש. ובאם משה רבינו היה על כל דבר כעס על ישראל השו' יודע מה שהיה לאומה ישראלית, ולכן אני בוזר ביהושע דלא יודבר ה' אל משה לאמר נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמך וידבר משה אל העם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדון לתת נקמת ה' במדין. הגה הסתירה מהפסוקים מכוואר לכל דהשו' אמר נקמת בני ישראל ומשה אמר נקמת ה', ועוד האריך הלוי פטירתו של משה בנקמת מדון דכתיב אחר תאסף אל עמך משמע אבל קודם הנקמת אי אפשר למשה לפטור מן העולם הזה ומחאי מעמא ומספרו בעל כרחך

המדינות, פירש, שניהם, כדאיתא בספרי שנים עשר נסים שנעשו לו באותה שעה דאי לאו הכי היו דניו אותו כסנהדרין, ומי, וכו', דהיה נשוא בית אב לשמעני והאשה ניתת נמי בת בלך אם כן היה המסירות נפש גדולה מאוד, לכן בודאי נחשבים בעיני כוהם של קרבנות, לכן זכה וכפר על בני ישראל.

הנה גם אחד עשר היה חשיב הספרי שימר השו' רוחותיהם שלא ימותו ויטמא פינחס, ע"ש, וכיון דראה משה כל זאת לכן אמר בזה הלשון ופקד ה' אלתי הרוחות לכל בשר איש על עדה, פירש, ורצונו היה על פינחס ואמר אני ראיתי שעל ידי פינחס שמרתה הרוחות שלהם שלא ימותו שלא יטמאו את פינחס מן הסתם רצונך למנות אותו למנהיג על ישראל וגם כן שלהתה על ידי פריסת שלום לפינחס ראוי לו למנות אותו במקומו ולא אמר בפירוש זאת מפני כבודו של יהושע תלמידו ופינחס ראוי להיות עדה ה' בצאן אשר אין להם ולא תהיה עדה ה' בצאן אשר אין להם רעה, פירש, אם לא תמנה עכשיו איש במקומו יכול להיות אחר פטירתו מחלוקת גדולות אודת התמנות על ישראל להיות מנהיג במקומו.

ויאמר ה' אל משה קח לך, ופירש הספרי, קח לך את שבלפך מה שפרוק לך, את יהושע בן נון איש אשר רוח בו, פירש, לא כתעלה על דעתך עולה על דעתי, אתה רואה ואני רואה אני רואה

שנים עשר כהנים גדולים ובבית שני שמונים כהנים גדולים, הגם מאיתמר גמי יצאו כהנים מכל מקום הכוונה גדולה שיויך לו ולרועו אחריו, פריה כוונת עולם, פירש, הגם דאמרינן בקירושין דף ע"ז פת חלל זכר פסולה מן הכוונה לעולם ולפי מה כיון הפינחס היה חלל הרי נחלל ורעו ואף הפינחס נחטתו עכשיו אבל זרעו ישארו פסולי כוונה, לכן והיתה לו ולרועו אחריו פריה כוונת עולם משום דתחת אשר קנא אלהיו, פירש, והקך בפסירות הנפש זכה ליתן לו פריה שלום דהמידה של אהרן ישראל לעולם בקרבן, ומצינו דנקיים הפרכה בו דעשה שלום בין השכטים יהושע כ"ב, ומה שהרג במסירות הנפש לנשוא מישראל וכת מלך הגם דכחן שהרג הנפש פסול לעבודה כדאיתא בסנהדרין דף ל"ה רציחה תוכיה ישראל את העבודה, ופירש' דכתיב מעם מופהי תקחנו למות שאם היה כהן רוצח ורוצה לעבוד מביאין אותו לידון בב"ד וכו', ע"ש. פירש לפירושו משום דכתיב ויכנס דמים מלאו, ועיין בתוס' שם, אם כן הכא דידיו מלאים בדמים הוי אמינא דפסול מן הכוונה, לחכי אמר דארדפה הדמים האלו נחשבים בעיני כוהם של קרבנות דארדפה על ידי רציחות דמים שלהם ויכפר על בני ישראל ומפני מה נחשב זאת בעיני משום דרציכין אנו לראות המסירות נפש שלו דהא ושב האיש ישראל המכה אשר הכה את

פ' מסות

כדפירש' לקמן, בודאי צריכין אני להבין מעמך של דבר, הקושיא הראשונה נתעוררו בעלי המדרש ואמרו השו' אמר למשה אתה אומר נקמת ה' היוק שלכם הוא שגרמו לי להעניש אתכם אמר לו משה רבון העולמים אם היינו עולים או כופרים במצות לא היו שונאים אותנו הלא אין רדפים אחרינו אלא בשביל התורה והמצוות הלכך הנקמה שלך הוי לתת נקמת ה' במדין, עכ"ל, ועיין בס' אהל יעקב ומפירש שם היטב מעמך של המדרש וכמעט אין להוסיף עליו. אבל

כדפירש' לקמן, בודאי צריכין אני להבין מעמך של דבר, הקושיא הראשונה נתעוררו בעלי המדרש ואמרו השו' אמר למשה אתה אומר נקמת ה' היוק שלכם הוא שגרמו לי להעניש אתכם אמר לו משה רבון העולמים אם היינו עולים או כופרים במצות לא היו שונאים אותנו הלא אין רדפים אחרינו אלא בשביל התורה והמצוות הלכך הנקמה שלך הוי לתת נקמת ה' במדין, עכ"ל, ועיין בס' אהל יעקב ומפירש שם היטב מעמך של המדרש וכמעט אין להוסיף עליו. אבל